

Есе

„България в ООН: гласът на малките и средните държави в световната политика“

от

Лазара Димитрова Причкапова

Не гласовете, които оглушително се чуват, а онези, които говорят мъдро и последователно, движат света напред. Малките и средни държави като България рядко попадат в прожекторите на глобалната политика, но това не ги прави по-малко значими. Напротив - те често се оказват моралният вектор в свят, в който силата заглушава правдата. Когато великите сили се борят за доминация, гласовете на държави без военна или икономическа тежест, но с дипломатическа традиция и устрем към хармония, могат да предложат по-човешки и справедлив подход.

През 1955 г. България става член на ООН - акт, който надхвърля символиката. Това е заявка за принадлежност към свят, в който думите заменят оръжията. Днес, 70 години по-късно, българският глас в ООН отразява както миналото, така и бъдещето. В свят на напрежение между глобалните сили - САЩ, Китай, Русия и ЕС, ООН остава платформа за мир, сигурност и развитие, достъпна за всяка държава, независимо от размера ѝ.

Международният ред преминава от еднополюсен към многополюсен модел, съпътстван от несигурност и кризи. В този контекст малките държави могат да играят ролята на неутрални фасилитатори и да настояват за политики, базирани на универсални ценности. ООН предлага възможности за такива гласове чрез своята структура - Общото събрание, ECOSOC, Програмата за развитие и агенции като UNESCO.

Геополитическата реалност се усложнява от конкуренция между различни модели на управление, което води до фрагментация на глобалната власт. Това поставя ООН пред предизвикателства: парализа в Съвета за сигурност, липса на координация при кризи, нужда от адаптация към дигиталната ера. Но в същото време тази структура дава платформа на държави като България да допринасят към глобалната политика чрез съюзи по интереси и морални акценти.

България, със своето географско и историческо положение, мост между Изтока и Запада, с опит от прехода от социализъм към демокрация - има потенциала да бъде посланик на идеите за мир и посредничество. Участието ѝ в международни мисии под егидата на

ООН е доказателство, че дори малка държава може да оказва влияние чрез постоянство и морална ангажираност. Именно умереността, опитът и готовността за разбиране на различни гледни точки придават тежест и авторитет на гласа на България в глобалния диалог.

Мирът не може да бъде устойчив без справедливост, а справедливост няма без права. Правата на човека са основен стълб в дейността на ООН, но често икономически интереси или политически съюзи пречат на прилагането им. България има моралната отговорност да настоява за универсалност на правата - за етнически малцинства, религиозни групи, бежанци и др. Особено важно е правото на участие - на жените, младите и хората с увреждания.

Въпреки съществуващите резолюции, жените остават слабо представени в дипломатията. Само 6% от мирните споразумения в последните две десетилетия имат подписващи страни жени. Това не е просто социален дисбаланс, а пропуснат потенциал за устойчиви решения. Като активен член на НПО „Повече жени в политиката“, вярвам, че България може да инициира регионални платформи за женско участие в дипломатията. Създаването на „Български фонд за жени и мир“ може да подкрепи експертки от Югоизточна Европа да се включват в процеси под егидата на ООН.

ООН съществува, за да гарантира мир и сигурност. Днес конфликтите не са само между държави, а често вътре в тях - хибридни заплахи, тероризъм, миграция, кибератаки. Войната в Украйна показва как локален конфликт може да се превърне в глобална криза. В тази светлина ООН трябва не само да посредничи при конфликти, но и да изгражда механизми за превенция и възстановяване. България трябва да бъде посредник между ЕС, Балканите, Близкия изток и Черноморския регион, като помогне за изграждането на регионална платформа за диалог и доверие. Мирът не е просто отсъствие на война, а активно състояние на сигурност и гарантиране на права. България, със стабилни позиции в международни организации за човешките права, може да настоява за по-строги механизми за отчетност и структурни промени в тази сфера.

Климатичните промени са новото измерение на сигурността. Екологичните кризи - суша, наводнения, екстремни явления - предизвикват миграции и социални напрежения. За страни с ограничени ресурси това е не само екологичен, но и политически риск. България трябва да използва позицията си в климатичните форуми, за да настоява за справедлив преход - съчетание между екология, икономическо развитие и социална устойчивост. Зелена дипломатия, базирана на сътрудничество въпреки различията, е ключова за бъдещето.

С технологичната революция се променят и стратегиите за сигурност. Изкуственият интелект, киберсигурността, дигиталната икономика изискват нови правни и етични рамки. България, със силен ИТ сектор, може да участва активно в създаването на глобални

регулации. Сигурността вече означава и защита на информация, устойчивост на инфраструктури и гарантиране на дигитални права. ООН има нова роля - не само борба с тероризма, но и създаване на международни стандарти за дигитална етика и сигурност.

Светът е на кръстопът, преминавайки от традиционни модели към мрежови структури и хибридни взаимодействия. Държавите, големи и малки, трябва да изграждат съюзи, не само базирани на интерес, но и на ценности. Гласът на България трябва да бъде чул и разбран в този контекст - чрез мостове на доверие, образование, ранно разпознаване на рискове и създаване на устойчиви диалози. В свят без абсолютни победители и победени, сътрудничеството е ключът. Именно този принцип трябва да бъде водещ в съвременната дипломация.

Дипломацията днес не е просто инструмент на външната политика, а начин на мислене, диалог, уважение и справедливост. Като активен член на НПО „Повече жени в политиката“ съм убедена, че равенството и устойчивото развитие са фундаментални принципи в международните отношения.

Младите хора имат силата да внесат нова перспектива в глобалното управление – човешко достойнство и социална справедливост в центъра на политиката. Активното ни участие е критично за трансформацията на настоящия ред. Мечтата ми да стъпя в централата на ООН не е само лична цел - тя е израз на желанието ми да бъда мост между България и света. Вярвам, че страната ни има какво да каже - не като ехо, а с автентичен и съдържателен глас.

В днешния свят сигурността се измерва със способността за диалог и защита на универсални права. България може да бъде глас на разума - посредник и двигател на сътрудничество. Малките държави изграждат мостове, където големите често виждат пропасти. Те предлагат модели, основани на уважение, културна сензитивност и стремеж към справедливост.

Вярвам в силата на малките крачки и големите мечти. Новото поколение дипломати, от което искам да бъда част, носим отговорността да говорим открито, да действваме почтено и да търсим свят, в който всяка нация има глас и значение. Когато една държава бъде чута, тя може да вдъхнови. Това е моята цел - да бъда проводник на гласа на България там, където се чертаят посоките на утрешния свят.